

<https://www.futureofjewish.com/p/the-lie-of-palestinian-nationalism>

Íslensk þýðing byrjar á síðu 15. Hér er farið yfir mikið af „vinstri-íslam“ lyginni um Palestínu/Ísrael. Þar eru bitastæðir partar um blekkingar og mannvönsku litaðir gulir, eins og hér.

Palestinian nationalism is one big lie.

Islam made Palestine. The struggle is not political, but religious.

[DAN BURMAWI](#)

AUG 26, 2025

Future of Jewish is the ultimate newsletter by and for people passionate about Judaism and Israel. Subscribe to better understand and become smarter about the Jewish world.

photo: Patrick Perkins/Unsplash

Please consider supporting our mission to help everyone better understand and become smarter about the Jewish world. A gift of any amount helps keep our platform free of advertising and accessible to all.

This is a guest essay by [Dan Burmawi](#), a former Muslim from Jordan who left Islam and the Middle East. He now lives in the United States.

You can also listen to the podcast version of this essay on [Apple Podcasts](#), [YouTube Music](#), [YouTube](#), and [Spotify](#).

Before “Palestinian nationalism” was ever uttered as a phrase, before communists in Moscow even bothered to discuss the Middle East, and long before Western academics tried to retroactively frame the conflict through Marxist or postmodern lenses, Palestine was an Islamic land.

Its very status under the Ottomans was not debated in nationalist categories but in theological ones. Palestine belonged to Dar al-Islam, the abode of Islam, and that designation was not symbolic; it was binding. The land was not just territory; it was *waqf*, an inalienable trust consecrated to God. Jerusalem’s al-Aqsa Mosque gave it sacred gravity, making the defense of Palestine a religious duty long before it was ever recast as an anti-colonial slogan.

Ottoman administration entrenched this Islamic order. Sharia courts mediated daily life, *waqf* revenues funded mosques and schools, and the *ulema* gave religious legitimacy to political authority. Even as cracks appeared in the empire in the 19th century, the cultural language of loyalty was still Islamic.

When the *Nahda* (Arab renaissance) began to stir nationalist thought among Arab intellectuals in Cairo and Beirut, in Palestine it barely registered beyond the coffeehouses of a few urban elites. For the masses, overwhelmingly rural, poor, devout, their world was structured by faith, not ideology.

This continuity mattered. Because when the empire collapsed in 1917 and 1918 and Britain took over under the Mandate of Palestine, the framework into which Zionism was received was not “national sovereignty” or “class struggle” but the religious framework of Dar al-Islam. To transfer this land to Jews, to promise it to another people, was not seen as a political experiment,

but a desecration of the sacred. The Balfour Declaration was received not merely as a betrayal of Arab interests, but as a violation of God's law. And that is why jihad — not nationalism, not communism — would define the reaction from the outset.

After World War I, communism attempted to plant itself in Palestine, carried on the backs of Jewish immigrants from Eastern Europe. Many of these young men and women had been socialists in Warsaw and Odessa, steeped in the rhetoric of class struggle and inspired by Lenin's revolution of 1917. They arrived in Palestine determined to transplant Marxism into the Middle East.

In 1919, they formed the Socialist Workers Movement (*Mifleget Poalim Sozialistim*), which soon internally fractured into competing factions. Some believed that Zionism itself could be justified as a socialist project, the creation of a Jewish workers' society on Palestinian soil. Others, skeptical of Zionist colonization, leaned toward a universalist anti-imperialism that called for solidarity with Arab workers.

The Comintern in Moscow, ever eager to expand its network in the colonial world, recognized that the only way for communism to survive in Palestine was to "Arabize." In 1923, the factions merged into a single Palestine Communist Party, formally recognized by the Comintern in 1924.

On paper it looked promising: anti-imperialism, anti-Zionism, solidarity with the Arab masses. In reality, it was a joke. Membership was still overwhelmingly Jewish, and Arab recruits were few and far between. The Palestine Communist Party's atheism alone was fatal in a deeply religious society. To tell a Palestinian peasant that the defense of al-Aqsa was not about God but about "class struggle" was not only insulting; it was incomprehensible.

The Palestine Communist Party tried to bridge the divide. They sponsored *Ehdut* in 1926, a binational workers' organization meant to unite Arabs and Jews under one class banner. It collapsed almost instantly. Arabs distrusted Jewish motives, suspecting that "internationalism" was a Trojan horse for Zionism. Jews, meanwhile, were reluctant to abandon the Zionist principle of "Hebrew labor" that excluded Arabs from work. The communists had engineered a perfect ideological cul-de-sac: too Zionist for Arabs, too anti-Zionist for Jews, too atheist for everyone.

By the early 1930s, the Palestine Communist Party survived only because Moscow subsidized it. Britain monitored it, Zionist leaders distrusted it, Arab nationalists dismissed it. The Comintern kept demanding “Arabization,” and eventually in 1934, under Radwan al-Hilu, the Palestine Communist Party got its first Arab secretary-general. But even this breakthrough could not disguise the obvious: The communists were outsiders, parasites on a conflict they neither created nor could control.

If the communists failed because they had no roots, the nationalists at least had names, families, and social standing. In the 1920s and 1930s, two families dominated Palestinian politics: the Husseini’s and the Nashashibi’s. They led the Arab Executive, petitioned the British, and maneuvered for influence. They spoke in the language of nationalism, invoking Arab unity and the right of self-determination.

But for all their rhetoric, their mobilizing power was weak. Nationalism among the educated elite was just that, elite. It circulated in newspapers, not in mosques; in notables’ salons, not in peasant villages. The Nashashibis, in particular, often preferred accommodation with the British and even cooperation with Zionists when it suited their interests. This pragmatism only deepened the divide between them and the broader population, who wanted something more visceral, more binding than nationalist speeches.

Nationalism also suffered from being conceptually thin. What exactly did it mean to be “Palestinian” in the 1920s? Most people’s identity was still local (a village, a clan) or religious (Muslim, Christian, Jewish). The idea of “nation” was abstract, borrowed from European categories. Islam, on the other hand, was not abstract. It was the lived reality of prayer, law, community, and history. That is why nationalist slogans could not compete with the religious cry that “al-Aqsa is in danger.”

This explains why the most consequential Palestinian leader of the Mandate period was not a secular nationalist, but a religious authority: Haj Amin al-Husseini.

Appointed Grand Mufti of Jerusalem in 1921, Husseini became the single most important figure in Palestinian politics. His power was not bureaucratic but spiritual. As head of the Supreme Muslim Council, he controlled the *waqf* funds, the mosques, the religious schools. In a society where Islam framed daily life, this meant he controlled the very soul of the people.

Husseini's genius, and his danger, was in fusing religious obligation with nationalist politics. He did not frame opposition to Zionism as merely "political" or "economic." He declared it sacred. To defend Palestine was to defend Islam itself, and to fight the Jews was to fulfill the command of God. This gave nationalism a backbone it otherwise lacked. Under Husseini, nationalism put on Islamic armor.

The Nebi Musa riots of 1920 were an early glimpse. What began as a religious procession to a shrine was turned into an anti-Jewish pogrom, with Husseini playing a central role. By 1929, at the Western Wall riots, the pattern was unmistakable. What might have remained a dispute over prayer rights was escalated by Husseini into a call to arms. Jewish presence at the Wall was cast as a desecration of al-Aqsa, a violation of Islam. The cry went out: jihad. And thousands answered.

The nationalists petitioned the British, the communists circulated pamphlets, but it was Husseini's framing that moved the masses. Sermons, *fatwas*, religious festivals, all became tools of mobilization. Islam was not a backdrop to the conflict; it was the engine.

Haj Amin al-Husseini meeting with Adolf Hitler in 1941 (photo: Heinrich Hoffmann/Wikipedia)

The Arab Revolt of 1936 to 1939 was the watershed moment of British Mandate Palestine. For the first time, the conflict erupted into sustained mass violence: strikes, assassinations, bombings, and guerrilla campaigns against both the British and the Zionist community. Historians have tried to frame it as a “nationalist revolt,” but this is misleading. At its heart, it was driven by Islamic energy, directed through religious institutions, and justified by theological duty.

[Jón Ormur Halldórsson f. 1954 (JOH) og Magnús Þorkell Bernharðsson f. 1963 (MPB) hafa í allnokkrum bókum beitt vísitandi þögn um rætur mannvönsku í sögu átaka í Mið-Austurlöndum á tuttugustu öld. Bækur þeirra eru í það heila einbeittar rangfærslur um sögu gyðinga og því ekki sagnfræði, heldur áróður. Ég undanskil eina bók JOH, það er bókin *Breyttur heimur*, bókin er stórfróðleg um átakasvæði í veröldinni, en fjallar lítið um gyðinga. JOH og MPB bera ábyrgð á að auka vanþekkingu Íslendinga í sagnfræði með því að skrifa áróðursrit, sem þegja um gang mála. Þögn þeirra um mannvönsku í íslam hefur eftt mannvönsku í íslam. T.Í.]

When the revolt began in April 1936 with a general strike in Nablus, it was not simply a labor protest, but a call issued from mosques. The Arab Higher Committee, dominated by Haj Amin al-Husseini and his allies, framed the strike in religious terms: Jewish immigration was not merely a demographic threat but a violation of Islam’s rights over Palestine. Friday sermons thundered with warnings that al-Aqsa itself was under siege. The movement’s iconography was not Marxist hammer-and-sickle or nationalist flags but Qur’anic verses and calls for jihad.

Communists, desperate to make themselves relevant, tried to infiltrate the strike committees. They distributed leaflets, denouncing British imperialism and Jewish capitalists. But their atheism was poison. In villages where muezzins summoned the faithful to resist, communist agitators were viewed as foreign, even traitorous. The Palestine Communist Party barely managed to insert a handful of Arab cadres into the revolt, and those often cloaked their ideology to survive.

Nationalists, too, quickly realized that without Islam their cause had no mobilizing force. Even secular leaders found themselves adopting religious rhetoric, speaking of Palestine as sacred land and invoking Islamic duty. It was Husseini, not the communists or the Western-educated liberals, who set the terms of the struggle.

The revolt revealed another critical truth: violence against Jews was not framed primarily as class conflict or political competition but as religious obligation. Armed bands attacked Jewish farms and convoys with the conviction that they were fighting infidels encroaching on Muslim land. The language of martyrdom, of paradise for those who died resisting, was pervasive. Even when nationalist tracts were printed, the oral culture of resistance was saturated with Islamic imagery.

The revolt collapsed by 1939 under the weight of British repression, internal divisions, and strategic missteps. Thousands of Arabs were killed, villages destroyed, leadership exiled. Yet its legacy was profound. It demonstrated that Islam, not Marxism, not Western-style nationalism, could mobilize the masses into a sustained insurgency.

The 1936-to-1939 revolt also cemented the irrelevance of the communists. Despite Comintern directives urging Arabization and anti-Zionist solidarity, the Palestine Communist Party remained peripheral. When Radwan al-Hilu, an Arab, became secretary-general in 1934, Moscow hoped this would transform the party into a genuine Arab vanguard.

But the revolt showed otherwise. Al-Hilu himself was caught between Moscow's line and the realities on the ground. The Comintern's insistence on opposing Zionism aligned superficially with Arab sentiment, but its equally strong opposition to Islam as "opium of the masses" was suicidal. To gain Arab recruits, the Palestine Communist Party had to mute its atheism, but this only made it look hypocritical and weak. Worse, Jewish communists within the party often had divided loyalties, reluctant to break completely with the Zionist labor movement.

When the revolt ended, the Palestine Communist Party had gained nothing. The Arab street did not rally to Marxism. The peasants who had carried rifles in the hills of Galilee and Hebron did not lay them down to join class struggle. They returned to their villages with a deeper conviction that jihad was the true framework of resistance. Communism had been tested in fire and found wanting.

Arab protest delegations against British policy in Palestine during 1929
Arab protest delegations against British policy in Palestine during 1929

Arab protest delegations against British policy in Palestine during 1929

The outbreak of World War II shifted the entire political landscape. For Arab nationalists, the immediate enemy was still Britain, the colonial overlord of Palestine. For communists, loyalties followed Moscow's shifting line: from neutrality in 1939 (when the Molotov–Ribbentrop Pact tied Stalin to Hitler), to rabid support for the Allies after June 1941 (when Germany invaded the USSR). These reversals only deepened Arab distrust of the communists, who now seemed opportunistic tools of a foreign ideology.

Haj Amin al-Husseini, meanwhile, charted a course that revealed the true axis of Palestinian politics: Islamic-motivated Jew-hatred. Exiled after the revolt, Husseini found refuge first in Iraq, where he helped stir the pro-Axis Rashid Ali coup of 1941, and later in Berlin, where he became the Nazis' key Arab ally.

In Berlin, Husseini did not speak the language of Marx or liberal nationalism. He spoke the language of jihad. His Arabic broadcasts on Nazi radio called on Muslims to rise up, presenting

Hitler as a defender of Islam against Jews and British imperialism. He met personally with Himmler, expressed support for the extermination of the Jews, and recruited Muslim units for the Waffen-SS in the Balkans. For him, the war was not a clash of ideologies but a holy war against the Jews.

This episode is critical because it exposes, in the starkest terms, the futility of reducing Palestinian politics to nationalism or leftist ideology. Husseini's alliance with the Nazis was not about anti-colonial solidarity or class struggle. It was about Islam's theological enmity toward Jews, weaponized in the service of totalitarian power.

Meanwhile, communists were reduced to irrelevance. Once Moscow joined the Allied camp in 1941, the Palestine Communist Party dutifully supported Britain's war effort, the same Britain that Arabs despised for repressing the revolt and enabling Zionism. This ideological about-face destroyed whatever little credibility the communists had among Palestinians. While Husseini was recruiting Muslims for jihad under Hitler, the communists were waving British flags for Stalin. The contrast could not have been sharper.

The end of the war brought the Mandate to its breaking point. Britain, exhausted and delegitimized, handed the Palestine question to the newly formed United Nations. The UN Partition Plan of November 1947 proposed dividing the land into Jewish and Arab states.

At first, both the Palestine Communist Party and its Arab offshoot, the National Liberation League (formed in 1944), opposed partition. It contradicted their anti-imperialist line and aligned them, briefly, with Arab nationalists. But when the Soviet Union stunned the world by supporting partition as a pragmatic way to expel Britain and gain influence in the Middle East, both the Palestine Communist Party and National Liberation League obediently reversed course. Overnight, they endorsed partition.

This flip-flop was catastrophic. While Husseini and the Arab Higher Committee declared holy war against partition, communists were suddenly advocating compromise with Zionism. The Arab street saw them for what they were: puppets of Moscow, detached from the actual struggle. Whatever marginal influence communists had gained evaporated.

The 1948 war sealed the matter. When five Arab armies invaded the newborn State of Israel, the rhetoric was religious: jihad, martyrdom, defense of al-Aqsa. Imams preached it from pulpits,

volunteers marched under the banner of Islam. Communists and nationalists might have participated in propaganda or skirmishes, but they were not the soul of the struggle. Islam was.

When the dust settled, the communists fragmented: the Palestine Communist Party inside Israel became Maki, the National Liberation League merged into it, and in the West Bank and Gaza new Arab communist groups emerged under Jordanian and Egyptian patronage. But they were irrelevant footnotes. The defining inheritance of 1948 was not Marxism, nor even secular nationalism. It was the deepened conviction that the war against Israel was a religious obligation, a continuation of jihad.

Looking back across the Mandate of Palestine period, the trajectory is clear: Communism tried to take root but failed because it was alien to the soil of Palestine. Nationalism emerged but was too thin to mobilize the masses. Islam, by contrast, was the framework that bound people together, gave the struggle transcendent meaning, and turned conflict into duty.

The communists could never overcome their atheism, their foreign dependence on Moscow, or their inability to speak the language of faith. The nationalists could never bridge the gap between elite rhetoric and popular devotion. Only Islam provided both the vocabulary and the obligation that resonated with ordinary Palestinians.

This is why the claim that “Palestine created jihad” is historically false. The reality is the opposite: It was Islam that created Palestine as a cause. Without Islam, the communists would have been a minor socialist club in Haifa, the nationalists a faction of urban notables quarreling for influence. It was Islam that turned the land into sacred territory, opposition to Zionism into religious duty, and political struggle into holy war.

The legacy is inescapable. Every later development, from the rise of Fatah to Hamas, sits on this foundation. Communism vanished, nationalism faltered, but Islam endured because it was not imported or improvised; it was the very identity of the people.

The creation of the State of Israel in May 1948 and the ensuing Arab-Israeli war transformed the Palestinian question from a local revolt into a central cause of the Arab world. For Palestinians, it was the *Nakba* (catastrophe), marked by the displacement of hundreds of thousands and the shattering of any hope for immediate statehood. For the broader Arab world, it became a wound that demanded redress.

But the way Palestinians and Arabs interpreted the “*Nakba*” was not primarily through the language of class struggle or secular nationalism. The overwhelming frame was Islamic. Mosques became the centers of refugee life. Preachers proclaimed that the defeat was divine punishment for disunity and failure to live by Islam. Quranic verses about exile and divine wrath were invoked to explain the loss, and the struggle to return was cast as jihad.

Communists, meanwhile, were in disarray. In Israel, the Palestine Communist Party was reconstituted as Maki, with both Jewish and Arab members. But their acceptance of partition and of the Jewish state, in obedience to Moscow’s orders, branded them as traitors in Arab eyes.

In the West Bank and Gaza, under Jordanian and Egyptian rule, communist cells survived but remained tiny and under constant suspicion. They produced pamphlets, debated dialectics, but had no answer to the raw, religious passion that animated the refugees in camps from Jericho to Gaza.

Arab nationalism, embodied by figures like Hajj Amin al-Husseini in exile and by the Arab Higher Committee, likewise lost credibility. Their incompetence in 1948, their corruption, and their factionalism discredited them in the eyes of ordinary Palestinians. If nationalism could not defend the land, then it was Islam that would.

The post-1948 decades were defined by the Cold War. For Palestinians, this meant that communism, which had already failed to take root during the Mandate, was now doubly discredited as a foreign ideology tied to Moscow.

Arab communist parties did exist in Jordan, Lebanon, and Iraq, and Palestinians participated in them. But they were constantly torn between two identities: loyalty to Moscow’s shifting geopolitics and loyalty to the Palestinian cause. When the Soviet Union courted Israel in the late 1940s and early 1950s, communists were paralyzed. When Moscow shifted in the mid-1950s to support Arab regimes against Israel, they dutifully followed. But at every step, it was clear they were puppets, not leaders.

Even when communists tried to take a harder line against Zionism, they could never mobilize the masses. Their atheism alienated ordinary Palestinians, who saw them as godless outsiders. Their slogans about “imperialism and capitalism” rang hollow compared to the simple Islamic message that Palestine was waqf, sacred land of Islam, that must be defended until the Day of Judgment.

In refugee camps, it was not communist cells that provided hope but Islamic charities, Qur'an schools, and preachers. Communists had pamphlets; Islam had a living community.

IDF forces near Hebron during the 1948 Israeli-Arab war (photo: National Photo Collection of Israel/Wikipedia)

If communism remained foreign, Arab nationalism briefly appeared to offer a homegrown alternative. In the 1950s and 1960s, Egypt's Gamal Abdel Nasser became the hero of the Arab world. His call for Arab unity, his defiance of the West, his nationalization of the Suez Canal in 1956, all made him the symbol of anti-imperialist strength. For Palestinians, Nasserism became a beacon.

Nasser framed the Palestinian cause as an Arab cause. He promised that the collective power of the Arab world would one day liberate Palestine. The Palestinian *fedayeen* (guerrillas) of the 1950s and 1960s operated under his patronage. The Palestine Liberation Organization, created in 1964 under Ahmad Shukeiri, was explicitly an Arab nationalist body, heavily controlled by Egypt.

But there was a fatal problem. Arab nationalism was, at root, an elite ideology. It promised a modern, secular, socialist Arab future. But it did not speak the language of religion, which was the only language most Palestinians truly trusted.

Moreover, Arab nationalism's failures were catastrophic. The humiliating Arab defeat in the 1967 Six-Day War shattered the myth of Nasser's invincibility. The Arab armies, Egyptian, Syrian, Jordanian, collapsed in six days, while Israel seized the West Bank, Gaza, East Jerusalem, Sinai, and the Golan Heights. For Palestinians, this was not just another loss; it was a revelation. Arab nationalism had promised victory and delivered disaster.

In the aftermath, Nasser's prestige declined, Ba'athist regimes in Syria and Iraq grew harsher and more corrupt, and Palestinians increasingly saw that salvation would not come from secular Arab states. Once again, the field was open for Islam.

After 1967, the center of Palestinian politics shifted to the Palestinians themselves, embodied in Yasser Arafat's Fatah movement and later in his leadership of the Palestine Liberation Organization. Unlike Shukeiri's Egypt-controlled Palestine Liberation Organization, Arafat's Fatah claimed to be independent, pragmatic, and focused solely on armed struggle to liberate Palestine.

For a time, Fatah and the Palestine Liberation Organization seemed to embody Palestinian nationalism. They trained guerrillas in Jordan, Lebanon, and elsewhere. They carried out spectacular operations: cross-border raids, hijackings, and the infamous attack on the Israeli team at the 1972 Munich Olympics. They became icons of Third World revolution, embraced by leftist movements worldwide.

But here again, the limits were clear. The Palestine Liberation Organization spoke in nationalist and socialist rhetoric, often borrowing Marxist slogans to win Soviet and Third World support. Groups like the Popular Front for the Liberation of Palestine, led by George Habash, were explicitly Marxist-Leninist. They saw themselves as part of a global revolutionary struggle, linking Palestinian liberation to Vietnam, Cuba, and Latin America.

Yet inside Palestinian society, these ideas never truly penetrated. The Palestine Liberation Organization could attract intellectuals, militants, and international attention, but not the broad

loyalty of ordinary refugees. In the camps, families sent their children to Qur'an classes, not Marxist study circles. When they prayed, they prayed in mosques, not in revolutionary cells.

By the late 1970s, the Palestine Liberation Organization was increasingly seen as corrupt, exiled, and detached from the grassroots. Its leaders lived in Beirut or Tunis, attending summits and signing declarations, while ordinary Palestinians lived in camps under military occupation. Once again, nationalism without Islam proved hollow.

While communists and nationalists battled for leadership, another force was quietly growing: the Muslim Brotherhood. Founded in Egypt in 1928, the Brotherhood had a branch in Palestine since the 1940s, focused primarily on religious education, charity, and building an Islamic society. During the heyday of Nasserism, it seemed marginal. But in the long run, it had the most enduring influence.

The Muslim Brotherhood's strategy was patient. While communists distributed tracts and nationalists plotted guerrilla raids, the Brotherhood built mosques, schools, and social services in Gaza and the West Bank. It shaped a new generation of Palestinians whose identity was not Marxist or Arab nationalist but Islamic.

The decisive moment came in the late 1980s. By then, the Palestine Liberation Organization was weakened, exiled to Tunis after being expelled from Lebanon in 1982. Corruption and inefficiency plagued its leadership. Meanwhile, Israel's occupation of the West Bank and Gaza had entered its second decade, and resentment was boiling.

When the First Intifada erupted in 1987, it was not the Palestine Liberation Organization that led it but local grassroots networks, many tied to the Muslim Brotherhood. Out of this uprising was born Hamas, the Islamic Resistance Movement. Unlike Fatah or the Popular Front for the Liberation of Palestine, Hamas did not frame its struggle in terms of nationalism or socialism. Its charter of 1988 made it explicit: The struggle for Palestine was jihad, an Islamic obligation until the Day of Judgment.

Hamas did not merely fight for territory; it fought for Islam. It rejected secularism outright, denounced compromise, and rooted its legitimacy in scripture. For the first time since Hussein, Islam had reclaimed open, unapologetic leadership of the Palestinian movement.

Looking back across the entire century, the verdict is unavoidable. Communism, imported from Moscow, never took root. It was alien, atheistic, and foreign. Its moments of visibility were always at the mercy of Soviet directives, not Palestinian reality.

Nationalism had its heyday under Nasser and the Palestine Liberation Organization, but it failed catastrophically in practice. It could not mobilize the masses in a lasting way, and its defeats discredited it. It promised liberation through secular unity but delivered corruption and compromise.

Islam, by contrast, endured and triumphed. From the 1936 revolt under Husseini, to the jihad rhetoric of 1948, to the mosque-based leadership of the Intifada, Islam was always the authentic voice. It was not imported from Europe or dictated by Moscow; it was the native language of the people.

This is why it is historically false to say that “Palestine created jihad.” The opposite is true: Islam created Palestine as a cause. Without Islam, communists would have been a sect, nationalists a clique. It was Islam that sacralized the land, made resistance a duty, and gave the conflict its enduring, unrelenting character.

And this is why, in the end, even today, the banner of Palestinian resistance is not Marx, not Nasser, not even the faded nationalism of Arafat. It is the green flag of Islam, carried by Hamas and its allies, declaring openly what has always been true: The struggle is not political, but religious.

Texti, vélþýðing á íslensku:

Áður en „palestínsk þjóðernishyggja“ var nokkurn tímann notuð sem orðtak, áður en kommúnistar í Moskvu nenntu jafnvel að ræða Mið-Austurlönd og löngu áður en vestrænir fræðimenn reyndu að skilgreina átökin afturvirkir í gegnum marxískar eða póstmóðernískar linsur, var Palestína íslamskt land.

Sjálf staða þess undir Ottómanaveldi var ekki rædd í þjóðernislegum flokkum heldur í guðfræðilegum flokkum. Palestína tilheyrði Dar al-Islam, bústað íslams, og sú tilnefning var ekki táknað; hún var bindandi. Landið var ekki bara landsvæði; það var waqf, ófrávikjanlegt traust helgað Guði. Al-Aqsa moskan í Jerúsalem gaf því heilagt alvarleika og gerði vörn Palestínu að trúarlegri skyldu löngu áður en hún var nokkurn tímann endurskoðuð sem slagorð gegn nýlendustefnu.

Ottómanastjórnin festi þessa íslömsku skipan í sessi. Sharia-dómstólar miðlaði daglegu lífi, tekjur waqf fjármagnuðu moskur og skóla og ulema veitti pólitískum yfirvöldum trúarlegt lögmæti. Jafnvel þótt sprungur mynduðust í heimsveldinu á 19. öld var menningarlegt tungumál hollustu enn íslamskt.

Þegar Nahda (arabíska endurreisnin) fór að vekja upp þjóðernishyggju meðal arabískra menntamanna í Kaíró og Beirút, þá var hún í Palestínu varla merkjanleg nema á kaffihúsum fárra borgaraelíta. Fyrir fjöldann, sem var yfirgnæfandi dreifbýlismaður, fátækur og guðrækinn, var heimur þeirra mótaður af trú, ekki hugmyndafræði.

Þessi samfella skipti máli. Því þegar heimsveldið hrundi árið 1917 og 1918 og Bretland tók við undir Palestínuumboðinu, var ramminn sem sionismi var móttækinn innan ekki „þjóðarfullveldi“ eða „stéttabaráttu“ heldur trúarlegur rammi Dar al-Islam. Að flytja þetta land til Gyðinga, að lofa því annarri þjóð, var ekki litið á sem pólitísk tilraun, heldur vanhelgun hins heilaga. Balfour-yfirlýsingin var ekki aðeins móttækin sem svik við hagsmuni Araba, heldur sem brot á lögum Guðs. Og þess vegna myndi jihad – ekki þjóðernishyggja, ekki kommúnismi – skilgreina viðbrögðin frá upphafi.

Eftir fyrri heimstyrjöldina reyndi kommúnismi að planta sér í Palestínu, borinn á baki gyðinga innflytjenda frá Austur-Evrópu. Margir þessara ungu karla og kvenna höfðu verið sósíalistar í Varsjá og Ódessu, djúpt sokkin í orðræðu stéttabaráttu og innblásin af byltingunni sem Lenín vann árið 1917. Þau komu til Palestínu staðráðin í að flytja marxisma inn í Mið-Austurlönd.

Árið 1919 stofnuðu þau Sósíalíska verkamannahreyfinguna (Mifleget Poalim Sozialistim), sem fljótlega klofnaði innvortis í samkeppnishópa. Sumir töldu að hægt væri að réttlæta sionisma sjálfan sem sósíalískt verkefni, stofnun gyðinglegs verkamannafélags á palestínskri grundu. Aðrir, sem voru efins um sionista nýlendustefnu, hölluðust að alheimshyggju gegn heimsvaldastefnu sem kallaði eftir samstöðu með arabískum verkamönnum.

Komintern í Moskvu, sem alltaf var ákafur að stækka tengslanet sitt í nýlenduheiminum, viðurkenndi að eina leiðin fyrir kommúnisma til að lifa af í Palestínu væri að „arabísera“. Árið 1923 sameinuðust hóparnir í einn palestínskan kommúnistaflokk, sem Komintern viðurkenndi formlega árið 1924.

Á pappírnum leit þetta efnilegt út: and-heimsvaldastefna, and-sionismi, samstaða með arabíska fjöldanum. Í raun var þetta bara grín. Meðlimir voru enn yfirgnæfandi gyðingar og arabískir nýliðar voru fáir. Trúleysi Palestínukommúnistaflokksins eitt og sér var banvænt í djúpt trúuðu samfélagi. Að segja palestínskum bónda að vörn al-Aqsa snerist ekki um Guð heldur um „stéttabaráttu“ var ekki aðeins móðgandi; það var óskiljanlegt.

Kommúnistaflokkurinn í Palestínu reyndi að brúa bilið. Þeir styrktu Ehdut árið 1926, tvíþjóðlega verkamannasamtök sem áttu að sameina Araba og Gyðinga undir einum stéttafána. Það hrundi

næstum samstundis. Arabar treystu ekki gyðinglegum hvötum og grunuðu að „alþjóðahyggja“ væri Trójuhestur fyrir sionisma. Gyðingar voru hins vegar tregir til að yfirgefa sionista meginregluna um „hebreska vinnu“ sem útilokaði Araba frá vinnu. Kommúnistarnir höfðu hannað fullkomna hugmyndafræðilega blindgötu: of sionista fyrir Araba, of and-sionista fyrir Gyðinga, of trúleysingi fyrir alla.

Í byrjun fjórða áratugarins lifði Palestínukommúnistaflokkurinn aðeins af vegna þess að Moskvu styrkti hann. Bretland fylgdist með því, sionistaleiðtogar treystu því ekki, arabískir þjóðernissinnar höfnuðu því. Komintern hélt áfram að krefjast „arabízunar“ og að lokum árið 1934, undir stjórn Radwan al-Hilu, fékk palestínski kommúnistaflokkurinn sinn fyrsta arabíska aðalritara. En jafnvel þessi bylting gat ekki hulið hið augljósa: Kommúnistarnir voru utanaðkomandi, sníkjudýr á átökum sem þeir hvorki sköpuðu né gátu stjórnað.

Ef kommúnistarnir mistókust vegna þess að þeir höfðu engar rætur, þá höfðu þjóðernissinnar að minnsta kosti nöfn, fjölskyldur og félagslega stöðu. Á þriðja og fjórða áratugnum réðu tvær fjölskyldur ríkjum í palestínskum stjórnámálum: Hussein-fjölskyldan og Nashashibi-fjölskyldan. Þær leiddu arabíska framkvæmdastjórnina, báðu Breta um áskoranir og reyndu að hafa áhrif. Þær töluðu á máli þjóðernishyggju og kölluðu á einingu arabískra ríkja og sjálfsákvörðunarrétt.

En þrátt fyrir alla orðræðu sína var hreyfikraftur þeirra sem veikburða. Þjóðernishyggja meðal menntaðrar yfirstéttar var einmitt það, yfirstétt. Hún dreifðist í dagblöðum, ekki í moskum; í salongum þekktra einstaklinga, ekki í bændaporpum. Nashashibi-fólkið, sérstaklega, kaus oft að sætta sig við Breta og jafnvel samvinnu við sionista þegar það hentaði hagsmunum þeirra. Þessi raunsæi jók aðeins bilið á milli þeirra og almennings, sem vildi eitthvað meira hrálegt, bindandi en þjóðernislegar ræður.

Þjóðernishyggja þjáðist einnig af því að vera hugmyndalega þunn. Hvað nákvæmlega þýddi það að vera „palestínumaður“ á þriðja áratug síðustu aldar? Sjálfsmynd flestra var enn staðbundin (þorp, ættbálkur) eða trúarleg (múslimar, kristnir, gyðingar). Hugmyndin um „þjóð“ var óhlutbundin, fengin að láni frá evrópskum flokkum. Íslam, hins vegar, var ekki óhlutbundin. Það var lifandi veruleiki bænar, laga, samfélags og sögu. Þess vegna gátu þjóðernissinnuð slagorð ekki keppt við trúarlegu ópið um að „al-Aqsa sé í hættu.“

Þetta skýrir hvers vegna áhrifamesti leiðtogi Palestínumanna á umboðstímabilinu var ekki veraldlegur þjóðernissinni, heldur **trúarlegur yfirvald: Haj Amin al-Husseini.**

Husseini var skipaður stórmúfti í Jerúsalem árið 1921 og varð mikilvægasti einstaklingurinn í palestínskum stjórnámálum. Vald hans var ekki skrifinnskt heldur andlegt. Sem yfirmaður Æðsta múslimaráðsins stjórnaði hann waqf-sjóðum, moskunum og trúarskólunum. Í samfélagi þar sem íslam mótaði daglegt líf þýddi þetta að hann stjórnaði sjálfri sál fólksins.

Snilligáfa Husseinis, og hætta hans, fólst í því að sameina trúarlega skyldu og þjóðernishyggju. Hann lýsti andstöðu við sionisma ekki sem einungis „stjórnámálalegri“ eða „efnahagslegri“. Hann lýsti hana heilaga. Að verja Palestínu var að verja íslam sjálft, og að berjast gegn Gyðingum var að uppfylla boðorð Guðs. Þetta gaf þjóðernishyggju hryggjarstykki sem hún annars vantaði. Undir stjórn Husseinis klæddist þjóðernishyggjan íslömskum brynjum.

Nebi Musa-óeirðirnar árið 1920 voru fyrstu sýn. Það sem hófst sem trúarleg skrudganga að helgidómi breyttist í gyðingaandúðlegan óeirð þar sem Hussein lék lykilhlutverk. Árið 1929, við óeirðirnar við Vesturmúrinn, var mynstrið óyggjandi. Það sem hefði getað haldist áfram deila um bænaréttindi var stigmagnað af Hussein í vopnahlé. Nærvera Gyðinga við múrinn var túlkuð sem vanhelgun á al-Aqsa, brot á íslam. Öskurópið heyrðist: **Jihad**. Og þúsundir svöruðu.

Þjóðernissinnar báðu Breti, kommúnistar dreifðu bæklingum, en það var túlkun Husseinis sem hreyfði við fjöldanum. Prédikanir, fatwár, trúarhátíðir, allt urðu þau verkfæri til að hreyfa sig. Íslam var ekki bakgrunnur átakanna; það var vélin.

[Mynd] Haj Amin al-Husseini fundur með Adolf Hitler árið 1941 (ljósmynd: Heinrich Hoffmann/Wikipedia)

Arabíska uppreisnin 1936 til 1939 var tímamót í breska umboðsstjórn Palestínu. Í fyrsta skipti brutust átökin út í viðvarandi fjöldaofbeldi: verkföll, morð, sprengjuárásir og skæruliðaherferðir gegn bæði Bretum og sionískum samfélögum. Sagnfræðingar hafa reynt að skilgreina þau sem „þjóðernissinnaða uppreisn“ en það er villandi. Í kjarna sínum var hún knúin áfram af íslömskum krafti, stýrt í gegnum trúarstofnanir og réttlætt af guðfræðilegri skyldu.

Þegar uppreisnin hófst í apríl 1936 með allsherjarverkfalli í Nablus var það ekki bara verkalyðsmótmæli heldur boð frá moskum. Arabíska æðri nefndin, undir stjórn Haj Amin al-Husseini og bandamanna hans, skilgreindi verkfallið út frá trúarlegum skilningi: innflytjendamál Gyðinga voru ekki bara lýðfræðileg ógn heldur brot á réttindum íslams yfir Palestínu. Föstudagspredikanir þrumbuðu af viðvörðunum um að al-Aqsa sjálft væri undir umsátri. Táknmynd hreyfingarinnar var ekki marxísk hamar og sigð eða þjóðernisfánar heldur Kóranvers og boð um Jihad.

Kommúnistar, sem voru örvæntingarfullir um að gera sig viðeigandi, reyndu að komast inn í verkfallsnefndirnar. Þeir dreifðu bæklingum þar sem þeir fordæmdu breska heimsvaldastefnu og gyðingakapítalista. En trúleysi þeirra var eitru. Í þorpum þar sem músínar kölluðu trúaða til mótsþyrnu voru kommúnistahreyfingar álitnir erlendir, jafnvel sviksamir. Palestínski kommúnistaflokkurinn náði varla að fá fáeina arabíska embættismenn inn í uppreisnina og þeir huldu oft hugmyndafræði sína til að lifa af.

Þjóðernissinnar gerðu sér einnig fljótt grein fyrir því að án íslams hafði málstaður þeirra ekkert hreyfikraft. Jafnvel veraldlegir leiðtogar tóku upp trúarlega orðræðu, töluðu um Palestínu sem

heilagt land og vísuðu til íslamskrar skyldu. Það voru Husseini, ekki kommúnistarnir eða vesturmenntaðir frjálslyndir, sem settu skilyrði baráttunnar.

Uppreisnin leiddi í ljós annan mikilvægan sannleika: ofbeldi gegn Gyðingum var ekki fyrst og fremst sett fram sem stéttaátök eða pólitísk samkeppni heldur sem trúarleg skylda. Vopnaðir hópar réðust á gyðingabýli og bílalestir með þeirri sannfæringu að þeir væru að berjast gegn vantrúuðum sem réðust inn á múslimskt land. Tungumál píslarvættisins, paradísar fyrir þá sem dóu í mótspyrnu, var allsráðandi. Jafnvel þegar þjóðernissinnaðir bæklingar voru prentaðir, var munnleg menning. Viðnámsöldin var gegnsýrð af íslömskum myndum.

Uppreisnin hrundi árið 1939 undir þunga breskra kúgunar, innri sundruna og stefnumótandi mistökum. Þúsundir Araba voru drepnir, þorp eyðilögð og leiðtogar sendir í útlegð. En arfleifð hennar var djúpstæð. Hún sýndi fram á að íslam, ekki marxismi, ekki vestrænn þjóðernishyggja, gat virkjað fjöldann til viðvarandi uppreisnar.

Uppreisnin frá 1936 til 1939 staðfesti einnig óviðkomandi kommúnista. Þrátt fyrir fyrirmæli Komintern sem hvöttu til arabíavæðingar og samstöðu gegn sionista, var Palestínukommúnistaflokkurinn áfram á jaðrinum. Þegar Radwan al-Hilu, Arabi, varð aðalritari árið 1934 vonaðist Moskvu til að þetta myndi breyta flokknum í ósvikinn arabískan framvarðarsveit.

En uppreisnin sýndi hið gagnstæða. Al-Hilu sjálfur var fastur á milli stefnu Moskvu og veruleikans á vettvangi. Áhersla Komintern á að andmæla sionisma samræmdist yfirborðslega viðhorfum Araba, en jafn sterk andstaða þeirra við íslam sem „ópíum fjöldans“ var sjálfsmorðshugsun. Til að fá arabíska nýliða þurfti Kommúnistaflokkur Palestínu að þagga niður í trúleysi sínu, en þetta lét það aðeins líta út fyrir að vera hræsnisamt og veikt. Verra var að gyðingakommúnistar innan flokksins höfðu oft klofna hollustu og voru tregir til að slíta sig alveg við sioníska verkalýðshreyfinguna.

Þegar uppreisninni lauk hafði Kommúnistaflokkur Palestínu ekkert áunnið. Arabískar götur sameinuðust ekki marxismanum. Bændurnir sem höfðu borið ríffla á hæðum Galíleu og Hebron lögðu þá ekki niður til að taka þátt í stéttabaráttu. Þeir sneru aftur til þorpa sinna með dýpri sannfæringu um að jihad væri hinn sanni rammi mótspyrnu. Kommúnisminn hafði verið reyndur í eldi og fundist ófullnægjandi.

[Mynd] Arabískir mótmælanefndir gegn breskri stefnu í Palestínu árið 1929

Útbrot síðari heimsstyrjaldarinnar breytti öllu stjórnámálalandslaginu. Fyrir arabíska þjóðernissinna var nánasti óvinurinn enn Bretland, nýlenduherra Palestínu. Fyrir kommúnista fylgdi hollusta þeirra breyttum línunum Moskvu: frá hlutleysi árið 1939 (þegar Molotov-Ribbentrop-sáttmálinn tengdi Stalín við Hitler) til óbilandi stuðnings við bandamenn eftir júní

1941 (þegar Þýskaland réðst inn í Sovétríkin). Þessar breytingar jukust aðeins vantraust Araba á kommúnistum, sem nú virtust tækifærissinnaðir verkfæri erlendrar hugmyndafræði.

Haj Amin al-Husseini, á meðan, markaði stefnu sem afhjúpaði hinn sanna ás palestínskra stjórn mála: Gyðingahatur sem var knúið áfram af íslömskum uppruna. Hussein var sendur í útleið eftir uppreisnina og fann fyrst hæli í Írak, þar sem hann hjálpaði til við að hrinda af stað valdaráninu, sem studdi öxulveldin Rashid Ali, árið 1941, og síðar í Berlín, þar sem hann varð helsti bandamaður nasista í Arabíu.

Í Berlín talaði Hussein ekki tungumál Marx eða frjálsslynda þjóðernishyggju. Hann talaði tungumál jihads. Arabískar útsendingar hans í nasistaútvarpi hvöttu múslima til að rísa upp og kynntu Hitler sem verjandi íslams gegn Gyðingum og breskri heimsvaldastefnu. Hann hitti Himmler persónulega, lýsti yfir stuðningi við útrýmingu Gyðinga og réði múslimska hermenn til Waffen-SS á Balkanskaga. Fyrir hann var stríðið ekki árekstur hugmyndafræði heldur heilagt stríð gegn Gyðingum.

Þessi atburður er mikilvægur því hann afhjúpar, í hörðustu orðum, tilgangsleysi þess að draga palestínska stjórn mála niður í þjóðernishyggju eða vinstri sinnaða hugmyndafræði. Bandalag Husseinis við nasista snerist ekki um samstöðu gegn nýlendustefnu eða stéttabaráttu. Það snerist um guðfræðilega fjandskap íslams gagnvart Gyðingum, sem voru vopnaðir í þjónustu alræðisvalds.

Á sama tíma voru kommúnistar orðnir óviðkomandi. Þegar Moskvu gekk til liðs við bandamenn árið 1941 studdi palestínski kommúnistaflokkurinn dyggilega stríðsátak Breta, sama Bretland sem Arabar fyrirritu fyrir að bæla niður uppreisnina og gera sionisma kleift. Þessi hugmyndafræðilega stefnubreyting eyðilagði þann litla trúverðugleika sem kommúnistar höfðu meðal Palestínumanna. Á meðan Hussein var að ráða múslima til jihad undir Hitler, veifuðu kommúnistarnir breskum fánum fyrir Stalín. Andstæðan hefði ekki getað verið skarpari.

Stríðslok komust að þolmörkum umboðsvaldsins. Bretland, úrvinda og án lögmætis, afhenti nýstofnuðu Sameinuðu þjóðunum málefni Palestínu. Skiptingaráætlun Sameinuðu þjóðanna frá nóvember 1947 lagði til að landið yrði skipt í gyðinga- og arabísk ríki.

Í fyrstu voru bæði Palestínukommúnistaflokkurinn og arabísk útvíkkun hans, Þjóðfrelsisbandalagið (stofnað árið 1944), á móti skiptingu landsins. Hún stangast á við andheimsvaldastefnu þeirra og tengdi þá, í stutta stund, við arabíska þjóðernissinna. En þegar Sovétríkin komu heiminum á óvart með því að styðja skiptingu landsins sem raunhæfa leið til að reka Bretland út og ná áhrifum í Mið-Austurlöndum, sneru bæði Palestínukommúnistaflokkurinn og Þjóðfrelsisbandalagið hlýðnir við stefnu. Á einni nóttu studdu þeir skiptingu landsins.

Þessi breyting var hörmuleg. Á meðan Hussein og arabíska æðri nefndin lýstu yfir heilögu stríði gegn skiptingu landsins, voru kommúnistar skyndilega farnir að mæla með málamiðlun við

síonisma. Arabískar götur sáu þá fyrir það sem þeir voru: brúður Moskvu, fjarlægir raunverulegri baráttu. Hvaða jaðaráhrif sem kommúnistar höfðu gufaði upp.

Stríðið 1948 innsiglaði málið. Þegar fimm arabískir herir réðust inn í nýstofnað Ísraelsríki var orðræðan trúarleg: jihad, píslarvætti, vörn al-Aqsa. Imamar prédikuðu það úr prédikunarstólum, sjálfboðaliðar gengu undir fána íslams. Kommúnistar og þjóðernissinnar kunna að hafa tekið þátt í áróðri eða átökum, en þeir voru ekki sál baráttunnar. Íslam var það.

Þegar rykið sest sundruðust kommúnistarnir: Palestíniski kommúnistaflokkurinn innan Ísraels varð að Maki, Þjóðfrelsisbandalagið sameinaðist honum og á Vesturbakkanum og í Gaza komu fram nýir arabískir kommúnistahópar undir verndarvæng Jórdaníu og Egyptalands. En þeir voru óviðkomandi neðanmálgreinar. Skilgreinandi arfleifð 1948 var ekki marxismi, né einu sinni veraldleg þjóðernishyggi. Það var djúpstæðari sannfæring um að stríðið gegn Ísrael væri trúarleg skylda, framhald af jihad.

Þegar litið er til baka á tímabilið sem Palestína var undir stjórn er þróunin skýr: Kommúnismi reyndi að festa rætur en mistókst vegna þess að hann var framandi jarðvegi Palestínu. Þjóðernishyggi kom fram en var of þunn til að virkja fjöldann. Íslam, hins vegar, var ramminn sem batt fólk saman, gaf baráttunni yfirnáttúrulega merkingu og breytti átökum í skyldu.

Kommúnistar gátu aldrei sigrast á trúleysi sínu, erlendu ósjálfstæði sínu gagnvart Moskvu eða vanhæfni sinni til að tala tungumál trúarinnar. Þjóðernissinnar gátu aldrei brúað bilið milli orðræðu elítunnar og almennrar hollustu. Aðeins Íslam veitti bæði orðaforða og skyldu sem hafði áhrif á almenna Palestínumenn.

Þess vegna er fullyrðingin um að „Palestína hafi skapað jihad“ sögulega röng. Raunveruleikinn er öfugur: Það var Íslam sem skapaði Palestínu sem málstað. Án íslams hefðu kommúnistar verið minniháttar sósíalískur klúbbur í Haifa, þjóðernissinnar hópur þekktra borgarbúa sem rifust um áhrif. Það var Íslam sem breytti landinu í heilagt landsvæði, andstöðu við síonisma í trúarlega skyldu og stjórnmalabaráttu í heilagt stríð.

Arfleifðin er óhjákvæmileg. Sérhver síðari þróun, frá uppgangi Fatah til Hamas, hvílir á þessum grunni. Kommúnismi hvarf, þjóðernishyggi hrakaði, en Íslam lifði af vegna þess að hann var ekki innfluttur eða tilbúin; hann var sjálf sjálfsmýnd fólksins.

Stofnun Ísraelsríkis í maí 1948 og stríðið milli Araba og Ísraelsmanna sem fylgdi í kjölfarið breytti málinu um Palestínu úr staðbundinni uppreisn í aðalmálefni arabíska heimsins. Fyrir Palestínumenn var þetta Nakba (hörmung), sem einkenndist af því að hundruðir þúsunda manna flúðu og allar vonir um tafarlausa stofnun ríkis urðu að engu. Fyrir arabíska heiminn í heild varð þetta sár sem krafðist úrbóta.

En Palestínumenn og Arabar túlkuðu Nakba ekki fyrst og fremst með tungumáli stéttabaráttu eða veraldlegrar þjóðernishyggju. Yfirgnæfandi umgjörð var íslamsk. Moskur urðu miðstöðvar flóttamannalífsins. Prédikarar lýstu því yfir að ósigurinn væri guðleg refsing fyrir sundrunu og vanrækslu á að lifa eftir íslam. Vers úr Kóraninum um útlegð og guðlega reiði voru vísað til til að útskýra tapið og baráttan fyrir að snúa aftur var túlkuð sem jihad.

Kommúnistar voru á meðan í uppnámi. Í Ísrael var Kommúnistaflokkur Palestínu endurreist sem Maki, með bæði gyðinglegum og arabískum meðlimum. En viðurkenning þeirra á skiptingu og gyðingaríkinu, í hlýðni við skipanir Moskvu, stimplaði þá sem svikara í augum Araba.

Á Vesturbakkanum og í Gaza, undir stjórn Jórdaníu og Egyptalands, lifðu kommúnistahópar af en voru enn litlar og undir stöðugri grunsemd. Þeir gáfu út bæklinga, ræddu um díalektík en höfðu ekkert svar við þeirri hráu, trúarlegu ástríðu sem hrærði flóttamenn í búðum frá Jeríkó til Gaza.

Arabísk þjóðernishyggja, sem persónur eins og Hajj Amin al-Husseini í útlegð og Arabíska æðri nefndin birtu í sér, missti einnig trúverðugleika sinn. Vanhæfni þeirra árið 1948, spilling þeirra og flokkadreifing rægði þá í augum almennra Palestínumanna. Ef þjóðernishyggja gat ekki varið landið, þá var það íslam sem gerði það.

Áratugirnir eftir 1948 voru einkenndir af kalda stríðinu. Fyrir Palestínumenn þýddi þetta að kommúnismi, sem hafði þegar ekki fest rætur á valdatímanum, var nú tvöfalt rægður sem erlend hugmyndafræði tengd Moskvu.

Arabískir kommúnistaflokkar voru til í Jórdaníu, Líbanon og Írak og Palestínumenn tóku þátt í þeim. En þeir voru stöðugt klofnir á milli tveggja sjálfsmynda: hollustu við breyttar landfræðilegar stjórnarmál Moskvu og hollustu við málstað Palestínumanna. Þegar Sovétríkin gerðu tilraun til að styðja Ísrael seint á fimmta áratugnum og snemma á sjötta áratugnum voru kommúnistar lamaðir. Þegar Moskva um miðjan sjötta áratuginn breytti til að styðja arabísk stjórnvöld gegn Ísrael fylgdu þeir dyggilega í kjölfarið. En í hverju skrefi var ljóst að þeir voru brúður, ekki leiðtogar.

Jafnvel þegar kommúnistar reyndu að taka harðari afstöðu gegn sionisma gátu þeir aldrei virkjað fjöldann. Trúleysi þeirra einangraði venjulega Palestínumenn, sem litu á þá sem guðlausa útlendinga. Slagorð þeirra um „heimsvaldastefnu og kapítalisma“ hljómuðu innantóm samanborið við einfalda íslamska hugmyndafræði - að Palestína væri waqf, heilagt land íslams, sem yrði að verja til dómsdags.

Í flóttamannabúðum voru það ekki kommúnistahópar sem veittu von heldur íslömsk góðgerðarfélög, Kóranskólar og prédikarar. Kommúnistar höfðu bæklinga; íslam hafði lifandi samfélag.

[Mynd] Ísraelskir hermenn nálægt Hebron í stríði Ísraelsmanna og Araba árið 1948 (ljósmynd: Þjóðarmyndasafn Ísraels/Wikipedia)

Ef kommúnismi var enn erlendur, virtist arabísk þjóðernishyggja í stuttan tíma bjóða upp á heimatilbúið valkost. Á sjötta og sjöunda áratugnum varð Gamal Abdel Nasser frá Egyptalandi hetja arabíska heimsins. Kall hans eftir einingu Araba, mótspyrna hans við Vesturlönd og þjóðnýting Súesskurðarins árið 1956 gerðu hann að tákni and-heimsvaldastefnunnar. Fyrir Palestínnumenn varð nasserismi að leiðarljósi.

Nasser lýsti málstað Palestínnumanna sem málstað arabískis. Hann lofaði að sameiginlegur kraftur arabíska heimsins myndi einn daginn frelsa Palestínu. Palestínsku fedayeen (skæruliðar) á sjötta og sjöunda áratugnum störfuðu undir verndarvæng hans. Palestínska frelsissamtökin, stofnuð árið 1964 undir stjórn Ahmad Shukeiri, voru greinilega arabísk þjóðernissamtök, undir miklum stjórn Egyptalands.

En það var banvænt vandamál. Arabísk þjóðernishyggja var í grunninn hugmyndafræði elítunnar. Hún lofaði nútímalegri, veraldlegri, sósíalískri arabískri framtíð. En hún talaði ekki tungumál trúarbragðanna, sem var eina tungumálið sem flestir Palestínnumenn treystu í raun.

Þar að auki voru mistök arabískrar þjóðernishyggju hörmuleg. Niðurlægjandi ósigur Araba í sex daga stríðinu árið 1967 braut niður goðsögnina um ósigrandi Nasser. Arabísku herirnir, egypski, sýrlenski og jórdanski, hrundu á sex dögum, á meðan Ísrael hertók Vesturbakkann, Gaza, Austur-Jerúsalem, Sínaíffjall og Gólanhæðir. Fyrir Palestínnumenn var þetta ekki bara annað tap; það var opinberun. Arabísk þjóðernishyggja hafði lofað sigri og valdið hörmungum.

Í kjölfarið hnignaði virðing Nassers, stjórnir Ba'ath-sinna í Sírlandi og Írak urðu harðari og spilltari og Palestínnumenn sáu í auknum mæli að björgun kæmi ekki frá veraldlegum arabískum ríkjum. Aftur var völlurinn opinn fyrir íslam.

Eftir 1967 færðist miðpunktur palestínskra stjórn mála að Palestínnumönnum sjálfum, sem birtist í Fatah-hreyfingu Yassers Arafats og síðar í forystu hans í Frelsissamtökum Palestínu. Ólíkt Frelsissamtökum Palestínu, sem Shukeiri stjórnaði, fullyrti Fatah-hreyfing Arafats að vera sjálfstæð, raunsæ og einbeitt eingöngu að vopnaðri baráttu til að frelsa Palestínu.

Um tíma virtust Fatah og Frelsissamtök Palestínu vera ímynd palestínskrar þjóðernishyggju. Þau þjálfuðu skæruliða í Jórdaníu, Líbanon og annars staðar. Þau framkvæmdu stórkostlegar aðgerðir: landamæraárásir, flugræningar og hina alræmdu árás á ísraelska liðið á Ólympíuleikunum í München árið 1972. Þau urðu táknmyndir byltingar þriðja heimsins, sem vinstrihreyfingar um allan heim tóku opnum örmum. [Alltaf grunaði mig að vinstrið væri svona geggjað og nú hafa „useful WOKE idiots in the West“ tekið við, m.a á RÚV. T.Í.]

En hér voru aftur takmörkin skýr. Palestínska frelsissamtökin töluðu í þjóðernislegum og sósíalískum orðræðu og notuðu oft marxísk slagorð til að vinna sér inn stuðning Sovétríkjanna og þriðja heimsins. Hópar eins og Alþýðufylkingin fyrir frelsun Palestínu, undir forystu George Habash, voru beinlínis marxísk-lenínískir. Þeir litu á sig sem hluta af alþjóðlegri byltingarbaráttu sem tengdi frelsun Palestínu við Víetnam, Kúbu og Rómönsku Ameríku.

En innan palestínsks samfélags náðu þessar hugmyndir aldrei raunverulega árangri. Palestínska frelsissamtökin gátu vakið athygli menntamanna, vígamanna og alþjóðlegrar athygli, en ekki víðtæka hollustu venjulegra flóttamanna. Í búðunum sendu fjölskyldur börn sín í Kóraninn, ekki í marxíska námshópa. Þegar þau báðu, báðu þau í moskum, ekki í byltingarklefum.

Í lok áttunda áratugarins var Palestínska frelsissamtökin í auknum mæli talin spillt, útlæg og fjarlæg grasrótinni. Leiðtogar þeirra bjuggu í Beirút eða Túnis, sóttu leiðtogafundi og undirrituðu yfirlýsingar, á meðan venjulegir Palestínnumenn bjuggu í búðum undir hernámi. Aftur reyndist þjóðernishyggja án íslams innantóm.

Á meðan kommúnistar og þjóðernissinnar börðust um forystu, var annað afl að vaxa hljóðlega: Múslímabréðalagið. Bréðalagið var stofnað í Egyptalandi árið 1928 og hafði útibú í Palestínu frá fimmta áratugnum og einbeitti sér fyrst og fremst að trúarfræðslu, góðgerðarstarfi og uppbyggingu íslamsks samfélags. Á blómaskeiði nasserisma virtist það vera jaðarstarfsemi. En til lengri tíma litið hafði það mest varanleg áhrif.

Stefna Múslímabréðalagsins var þolinmóð. Á meðan kommúnistar dreifðu smáritum og þjóðernissinnar skipulögðu skæruliðaárásir, byggði Bréðalagið moskur, skóla og félagsþjónustu á Gaza og Vesturbakkanum. Það mótaði nýja kynslóð Palestínumanna sem voru ekki marxísk eða arabísk þjóðernissinnuð heldur íslömsk.

Afgerandi stundin kom seint á níunda áratugnum. Þá var Frelsisamtök Palestínu veikust og send í útleið til Túnis eftir að hafa verið rekin úr Líbanon árið 1982. Spilling og óhagkvæmni hrjáðu forystu þess. Á sama tíma var hernám Ísraels á Vesturbakkanum og Gaza höfðu gengið inn í annan áratug sinn og gremjan var að sjóða.

Þegar fyrsta intifada braust út árið 1987 voru það ekki Palestínufrelsisamtökin sem leiddu hana heldur staðbundin grasrótarnet, mörg tengd Bréðalagi múslima. Upp úr þessari uppreisn fæddist Hamas, Íslamska mótsþyrnuhreyfingin. Ólíkt Fatah eða Alþýðufylkingunni fyrir frelsun Palestínu, skilgreindi Hamas ekki baráttu sína sem þjóðernishyggju eða sósíalisma. Í sáttmála þess frá 1988 var það skýrt: Baráttan fyrir Palestínu var jihad, íslömsk skylda til dómisdags.

Hamas barðist ekki aðeins fyrir landsvæði; það barðist fyrir íslam. Það hafnaði veraldlegri stefnu alfarið, fordæmdi málamiðlanir og rótgræddi lögmæti sitt í ritningunum. Í fyrsta skipti síðan Husseini hafði íslam endurheimt opna, óafsakanlega forystu palestínsku hreyfingarinnar.

Þegar litið er til baka yfir alla öldina er dómurinn óhjákvæmilegur. Kommúnismi, innfluttur frá Moskvu, festi aldrei rætur. Hann var framandi, trúleysingi og framandi. Augnablik sýnileika þess voru alltaf háð sovéskum fyrirmælum, ekki palestínskum veruleika.

Þjóðernishyggjan átti blómaskeið sitt undir stjórn Nassers og Frelsissamtaka Palestínu, en hún mistókst hörmulega í reynd. Hún gat ekki virkjað fjöldann á varanlegan hátt og ósigrar hennar rýrðu trúverðugleika hennar. Hún lofaði frelsun með veraldlegri einingu en leiddi til spillingar og málamiðlana.

Íslam, hins vegar, stóðst og sigraði. Frá uppreisninni 1936 undir stjórn Husseini, til jihad-orðræðunnar 1948, til forystu Intifada með moskum, var íslam alltaf hin raunverulega rödd. Hún var ekki flutt inn frá Evrópu eða fyrirskipuð af Moskvu; hún var móðurmál fólksins.

Þess vegna er sögulega rangt að segja að „Palestína hafi skapað jihad.“ Hið gagnstæða er satt: Íslam skapaði Palestínu sem málstað. Án Íslams hefðu kommúnistar verið sértrúarsöfnuður, þjóðernissinnar klíka. Það var Íslam sem helgaði landið, gerði mótspyrnu að skyldu og gaf átökunum sinn varanlega, óbilandi blæ.

Og þess vegna, jafnvel í dag, er **fáni palestínsku mótspyrnunnar ekki Marx**, ekki Nasser, ekki einu sinni fölnuð þjóðernishyggja Arafats. **Það er græni fáninn íslams**, borinn af Hamas og bandamönnum þess, sem lýsir opinberlega yfir því sem alltaf hefur verið satt: **Baráttan er ekki pólítísk, heldur trúarleg.**

[Undir grænum fána „Palestínu“ hafa fávitar í *Vinstri grænum* gengið og sennilega hrópað slagorð, sem eru stuðningur við íslam. Í alþingiskosningunum 2024 bar íslenska þjóðin gæfu til að kjósa ekki VG til setu á Alþingi – að kjósa ekki fólk, sem er vanhæft til að gæta landamæra Íslands. Fólk sem ekki vill skilja að íslam ógnar frelsi Íslendinga. T.Í.]